

- 1 -
ACC. NR. 3076

Olle Levander
Martin Larsson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av:
Härad: Allbo Adress:
Socken: Slätthög Berättat av Anna Sara Jönsson
Uppteckningsår: 1931 Född år 1857 i Åboda, Slätthög

Uppteckningen rör

Det var en knekt som skulle resa till julottan i Våx-
torps kyrka, och då reste han förbi Trolla klippe. Han var ute
tidigt, så han fick höra trollen inne i berget.

"Ä du vit, så drick me' hit", hörde han de sa.

Han stante vid berget, och de sa det flera gånger. Då
härma han dem och sa lika:

"Ä du vit, så drick me' hit."

Då kom det ut en av trollen, en vacker och finare som
den finaste jungfru. Hon hade en silverbägare i handen, och hon
bjöd honom att dricka ur hornet. Och han lot, att han skulle
dricka och tog hornet, men i detsamma så slog han ut det som var

Trolla klippe

i hornet övar axeln, så det kom litet på hästen bakom honom, för han satt på sin häst, och det var så starkt så en del av håret sveddes av. Så sporrade han sin häst och red från berget.

Men så var det en gång knekten hade varit ute på jakt, och då hade han träffat på en bortbyting, som trollen hade tagit och hon hade frusit, så han gav henne sina vantar.

När han nu red bort med hornet, kom förstäs trollen efter honom, men då hörde han en röst som så:

"Vanta vän, vanta vän, rid inte vägen den hårde
utan håll ut i åkern, den korsårde."

Då var det förstås bortbytingen som räddat honom. Han

red ut i åkern, och där red han tills solen gick upp. Sen hade inte trollen makt att ta honom. Och i åkern måste trollen rida längs fårerna, men han kunde rida tvärs över.

Hornet fick han i alla fall, och det skulle ha vatt 969 slags färger på det. Sen tog danskarna det, och somna säger, att de tog det med sig till Danmark och hängde upp det i nån kyrka. Men det har de sökt i Danmark och det finns inte nånstans. Axel Medins bror va i Danmark och titta efter i många kyrker, men han fick då inte tag i det. Men troligen kom det väl inte till Danmark, för andra säger, att han ble skjuten den som tog det, så det ligger i röret, där de gravde ner många danskar som stupade. I Våxtorps kyrka ska det finnas målningar som föreställer hur säggen var.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

*And
Bia*

Uppteckningen rör Trollguld.

Trollguld.

För många år sen var det en pojk
som hette Jonas - han var kusin till Adam, möllarn här
nere - som kom och gick utåt Kopparhatt - ett berg här
nere vid Åboda-sjön. Då fick han se en fälla, som var
alldeles full med pengar. Han skulle just sej fram och
plocka opp den, men då försvann allesammans så när som
på en guldpeng, som han hade rört vid. Den var stor som
en tvåkrona och han tänkte:

"Denna ska jag väl försöka behålla."

Men när han bar hem slanten, va den ibland så
tung, så han kunde knappt bära'n, och i bland var han så
lätt, så han kunde hoppa och skutta. Men sen blev han

sjuk, så de måste gå tillbaka med pengen. Sen var han lite underlig i hela sitt liv. Det var trollen, som hade lagt ut och vädrats sitt guld. Men sen sa dom, att det nog var någon, som hade stulet pengarna och sänkt ner dom i sjön, och sen hade pengarna visat sig för att det skulle uppbaras. Men det var allt trollen i alla fall.

LUNDS UNIVERSITETIS
FOLKMINNESARKIV

A. f.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör. När Gabriel i Hökaboda harvade med näcken.

En afton kom Gabriel i Hökaboda hem från Os, och då var det tid att vårlägga./harva/ Då gick han ner till Höka sjö och tog näcken och satte'n te mä sin märr och sen vårlade han all Hökaboda jord på natten. Men han hade inte länge hållit på, förrän hans märr inte orkade följa med, utan han måste spänna från henne, och då var hon alldeles genomsvett. Sen körde han med näcken ensam.

När han så var färdig, ville han inte ha näcken i Höka sjö, utan då ledde han honom till Norra Älten och släppte honom där, och då förvandlades han till en liten gubbe med röd mössa. Ja, så talade han själv om det, men om det

var sant vet jag inte, för han kunde allt ljuga.

En gång var han i Os och då sjönk han i Osa-sjön och försvann, sa han.

"Nå, hur fick de fat^t på er då?" frågte de.

"Jo, det växte stakamoss i huvet på me," sa han, "och sen växte det stakamoss på stakamoss, så till sist blev det till en tuva som stod opp över vattnet. Den tog de tag i och drog opp och då följde jag med."

Ja, det var en lojer gubbe. En gång sa han:

"När jag blir dö'er, ska jag spöka, så själve faen ska rä'as."

Men det gjorde han då inte, för jag har då aldrig hört, att det spökar i Hökaboda.

Landskap: Småland Upptecknat av: Olof Larsson
Härad: Åmne Adress: Åmne
Socken: Slättby Berättat av: Anna Sara Jönsson
Uppteckningsår: _____ Född år 1857 i Slättby

Uppteckningen rör "Näcken".

"Näcken"

Jag trodde en gång att jag såg näcken.

Jag var liten och gick här och räfsade, och då fick jag se ett obegripligt stort djur komma nere i backen och barka rakt åt sjön. Då sprang jag hem och skrek, att jag hade sett näcken. Men senare på dagen kom farbror Kristoffer i Alebäck och sa, att det hade gått i landet en så stor älgdjur borta hos honom.

"Det var nog den näcken, som Anna Sara såg," sa far då.

-9 -
ACC. NR. 3076

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

I Hälla i Klasentorp hade de en tomte. De hade för sig, att de skulle sätta ut mat och en liten klänning till honom om julen, när det blev kväll julafton. Det var för att han skulle dra till dem bra.

När det kom till julaftons kväll, sa matmor till grebban:

"Nu ska du gå ut till vår lilla tomte med det här, för det ska han ha. Ställ grötfatet på pallen, och lägg denna lilla klänning jämter."

"Det tör jag inte, om inte matmor går med", sa grebbar

Det var ju skunt på kvällen förstås.

Tomten.

Ja, då skulle hon gå med, och de gick båda ut med jula-
gröten, som de kokt, och klänningen. De satte fatet på stolen
och la klänningen brevid, och så kalla matmor på tomten, men
det skulle hon inte ha gjort, för det är inte bra.

Men då kom tomten, och han gick och drog på ett halmstrå,
och päste, och blebandatunger.

"Ja", sa matmor, "du behöver väl inte stönja och päsa
för så litet."

"Det ska väl bli mindre", sa tomten, "jag kan bä gå och
inte gå."

Sen på morron va allt borta, men från den stunden flytta
tomten till grannen, Per Hocksens. Han va nämndeman. Och där

3076

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

blev de rika som troll. Aldrig tröt nånting för dem. Jag sa till moran en gång, att jag hade hört, att de hade en tomte.

"Ja, de prata," sa hon, "men vi har då inte nå umgänge med tomten. I forna dar kan väl hända! Men när vi kom hit till den här gården, så var det egendom här, och vi har bara brukat den."

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

4. j

Uppteckningen rör Tomten.

Tomten.

Jag såg en tomte en gång. Vi hade plockat potater på en åker här oppe, men så skulle far på en begravning, så de blev aldrig hemkörda. Så på kvällen skulle jag opp och hölja dom, och när jag kom opp till lasset, sprang det en liten svarter därifrån. Han var då inte mer än en aln lång, men jag blev inte det minsta rädd. De säger, att det bara var en synvilla, men jag vet väl vad jag såg. Men det kvittar, för nu för tiden kallar de allting för synvilla.

Viktor smed såg förresten en tocken där liten springa på en stengårdsgård lite längre ner.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Tomten, som klädde upp gästen.

Tomten, som
klädde upp
gästen.

En kväll var det ett par pojkar, som skulle gå och hälsa på ett par flickor i Hässleberg. Den ene hette Alexander och var härifrån Åboda. Rätt som det var fick de se en lång och smal och en liten och kort, som var hop och slogs. Den lille var en tomte och den långe var en gäst. Då örfölade tomtentilligästen, och sen smatt han in i en ihålig ek. Men när Alexander gick förbi, stack han ut huvet och sa:

"Sås du inte hur jag fnyste honom."

Han menade: Såg du inte hur jag klädde upp honom.

- 14 -
ACC. NR. 3076

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

6: a

Uppteckningen rör Mjölka i strumpeband.

Mjölka i
strumpeband.

De hade för sig förr, att det fanns en del käringar,
som kunde mjölka andras kor genom att binda fast ett strumpe-
band i dörren och mjölka i det. Men då mjölka sedan de kor,
som de tatt mjölken från på det viset, oskirt.

C. m.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Käringen, som försökte dra till sig "sanket".

Utåt Tolestorp var det en käring, som va ute valvare-
mäss morron och skulle ta sanket. Jag vet nog var det var för en
och vad hon hette, men det vill jag inte säga, för släktingarna
lever än. Hon steg opp, innan solen gick upp, och gick ut och
steg upp på gödselstan, och så skrek hon:

"Så långt som detta ropet höres, så hör sanket mig
till."

Men då var Kristoffer, farbror till far, ute på morron
också för att se, om det var gåen nån räv i kistan. De brukte ta
rävar på det viset förr. Då ropa han, när han hörde käringen:

"Nej du, käringaloving, men så långt som denna skräl-
len höres, hör sanket dig till." Och så daskade han ner henne
från dyngan.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Kärningen, som var ute och åkte i en "vävirvel"
och fick en kniv i låret.

Det var en härifrån trakterna, som var upp i Norrland i ett krig. Och då kom han en gång in på ett ställe för att spisa. När han satt där och åt och plocka til sig av maten, börja han fundera över en läggekkniv, de hade. Han tyckte, att den var så besynnerligt lika en kniv som han hade haft. Han satt där och titta på kniven och så sa han:

"Hur vetter det här? Det var konstigt, men jag hade en precis likadan kniv hemma, och den var också att öppna på 15 ställen. Men så kom det en stark vävirvel en gång, och då kasta jag den i den, och sen har jag aldrig mer sett kniven."

"Ja, det ska du inte bry dig om", sa kärningen, "men

1076

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

den kasta du i låret på mig, när jag var ute och reste en gång."

För se, de var ute och reste i vävirvlar, de där Norrlandskäring-
erna, hade de för sig.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

C: 10

Uppteckningen rör

Sissan va en trollkunning käring, som först bodde i Österhult. Men så kunde hon inte li' kyrkfolket, och då bad hon att få köpa en fälla i Hässlebergs hage, och det fick hon. Fällan, där stugan stod, kallas än idag för Sisse fälla.

Sissan hade vargar inne i stugan. En gång var det några skyttar ute och gick skallgång efter vargar, men de fick inga tag i, och då börja de fundera ut, att Sissa hade tagit in dem. Det var en av dem, som våga sig gå in till Sissa för att göra sig underrättad om hon hade några vargar hos sig.

"Ni, som är så klok och förståndig", sa han, "ni kan inte ge nån upplysning om åt vilket håll vargarna är?" Han bara skräppte med henne!

"Ja", sa hon, "jag ska tala om var de är, men du får inte säga det för nån mänske, för då får jag aning om det, och då är du dödens, men i alla fall så är de här under bordet, alla tre vargarna."

När han kom ut, sa han var vargarna fanns till ett träd, som stod där på gården, men då hörde hina (de andra) det också. Och sen fånga de en varg.

3076

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

G. L.

Hur blev Stina i Kärshult vis? .

Ja, det kan Emma smed häruppe berätta. Men i alla fall så var det på det viset, att hon var ute och plockade krösen tillsammans med en annan, och då kom det en viter orm i korgen. Den snapp ju dän ur korgen igen, men då åt Stina av krösen, och blev klok.

Hur Stina i
Kärshult fick
sin klokskap.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Hur Lisa i Finnshult fick sin klokskap.

Som nittonårig flicka tjänste Lisa i Finnshult eller "mamma i Finnshult", som hon kallades, på en gård, som hette Bråten. Och den hon tjäna hos hette Johannes Bråkenhielm. En dag sa hon till sin matmor:

"Jag vill gå hem om lördag, om jag får det."

"Ja, barn lilla, det ska du få."

Stina gick hem till mor sin på lördagen. När hon kom in, höll hennes mor på att koka något i kaffekokarn, men så skulle hon gå ut ett ärende.

"Bry dej inte om vad som är i kokarn", sa hon till Lisa, "jag håller bara på att koka ur sumpen."

Men Lisa kunde inte låta bli utan hon tog och stack mer fingret i kokarn och slickade på den. Men då sa hennes mor till henne:

"Lika ren och god som din själ var, lika svart kan han nu bli, för nu kan du göra allt vad du vill, både ont och gott."

Då kan veta, hade hennes mor hållit på att koka en vit orm och hade tänkt dricka av spadet för att bli klok, men nu fick flickan klokskapen i stället. Så snart hon tagit några droppar av spadet, blev hon klok med detsamma.

I alla fall så gjorde mamma i Finshult mest gott. Det var många tjuvar hon tog reda på åt folk som sökte henne, när de blivit av med något. Så förmåga att upptäcka tjuvar och se allt vad som skulle hända, det hade hon nog!

Hon blev blind sen, men hade likaväl sin förmåga kvar.

Men på Bråten fick de vänta på henne, sen hon blivit klok.

Hon gick aldrig tillbaks dit igen.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Emmas karl va ju smed, som vi vet, och innan han kom hit
var han smed i Gällaryd. Ola Berg hette han. En gång blev han av
med en spikelåda.

"Jag ska ta och gå ner till Finshultan och fråga henne,
vem som har tagit lådan," sa han.

När han kom till Mamma i Finshult, och sagt sitt ärende,
sa hon till honom:

"Ja, den som har tagit lådan är av en riker släkt, men
inte så farligt riker, och nu håller de på och bygger där. I
morrön kommer han hem till dig och vill låna 5 riksdaler."

Och det blev som hon sagt till smen. Dan därpå så kom

Lisa i Fins-
hult.

Ta reda på
stulet.

3076

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

han och ville låna fem kronor.

"Ja, det skulle jag väl kunna låna dig," sa smen, "men jag tycker, att det är nog, att du har tatt spikarna för mig."

Ja, mamma i Finshult hon kunde sända tjuvar hur hon ville, så de måste gå tillbaks med vad de tagit, de har jag hört många historier om.

Ola ville aldrig tala om, vem det var som hade tagit spiklådan, men jag tror jag vet ~~vem~~^{var} det var ändå. Jag tror det var nån i Bråten, det fanns en där, som brukte va litet tjuvaktig av sig.

Jag hade en farbror, som bodde här i Åboda. Kristoffer hette han. Han blev en gång av med sin lie, och samtidigt tog tjuven två rep från Alexander. Farbror Kristoffer tog sig för att gå till Finshult och fråga vem det var som tagit lien. Men han fick se så mycken bråte och elände, så han lovade att aldrig mer gå till Finshult. Han fick se tjuven i ett ämbar, som hon hade vatten i, och han var omgiven av så ryseligt många smådjävlar. Efter den dagen tordes Kristoffer inte ens gå ut på avträdet, när det var mörkt, utan att hans hustru, Lisa, gick med, så uppskrämd blev han. Men i alla fall att tjuven måste bära tillbaka det han tagit! Det styrde Finshulten om.

Mamma i Fins-
hult.
ta reda på
stulet, skicka
hem det.

46: 6

Go'far Johannes, far till Leander, blev av med en 30,40 kr. på ett bröllop en gång. Och då tog han och skickade sin mössa till Finshult, för fick hon bara den; kunde hon säga vem tjuven var. Och hon ställde också om, att pengarna kom till sin rätte ägare.

^t
Lisa i Finshu

skicka till-
baks stulet.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Lisa visar bonden, vem som skurit öronen av hans stutar.

Det var en bonde, som hade sina stutar på bete i sin hage, men när han kom och skulle hämta dom, var öronen avskurna. Då förstod han, att det hade någon ovän gjort, men han var inte säker på vem det var, så han gick till Lisa i Finshult för att få besked. Ja, Lisa talade om för honom, vem det var som hade gjort det.

"Han har öronen i ett glas i skåpet, men om han tänker göra något ont med dem eller inte, det vet jag inte. Men ta och gå in till honom när du går hem och skräpp med honom, för det tycker han om, och låtsa att du är god vän med honom, så går han snart efter flaskan. Då ska du passa på och öppna skåpet, så får du se, om jag inte talar sanning."

3076

Bonden gjorde som Lisa i Finshult hade sagt, och det gick precis som hon hade talat om. När han gick efter flaskan, gick han bort mot skåpet som om han skulle gå ^{ut}, och så passade han på att öppna skåpsdörren. Där stod mycket riktigt stutaöronen i ett glas. Men han låtsades inte om något utan drack ur supen, som han kom med, men han var rädd, att ~~den~~ ^{han} skulle bli förgiftad. Sedan gick han direkt till länsman, så inom en timme var länsman på stället, och han gjorde inga hemligheter, utan gick direkt fram till skåpet och öppnade det. Sen blev den där karlen dömd att betala stutarna med 400 riksdaler.

LUND'S UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Lisa i Finshult visar bonden i Broaskog,
hur han ska göra, för att få tur med kreaturen.

Bonden i Broaskog, Johan Erik, råd-

de inte med att lägga på några kalvar. Så en gång, när hans
svägerska var där, sa hon:

"Jag ska gå till Mamma i Finshult åt dej och fråga
henne om råd."

Ja, det hade han inget emot, och så tog han upp
två riksdaler, som hon själv skulle ha för sitt besvär och två,
som hon skulle ge Mamma i Finshult. Ja, kvinnan har själv talat
om det för mej, så det är sanning.

När hon kom fram, utträttade hon sitt ärende.

"Säj till honom, att han tar en nave och borrar hål

i så många trösklar, som kreaturen går över. I hålen ska han hälla kvicksilver och sen ska han slå i en träplugg, så blir det nog bra," sa Lisa i Finshult.

Då betalade Johan Eriks svägerska en krona, för hon tänkte, att den andra kronan kunde hon behålla för sej själv. Men när hon skulle gå, fanns det ingen möjlighet för henne att komma någonstans. Men så sa Mamma i Finshult:

"Ge mej den andra kronan också, som jag skulle ha, så kan du gå sen."

Det gjorde hon, och då kunde hon gå. Och att Johan Erik följde hennes råd, det kan jag intyga, för jag tjänste där, när jag var sjutton år - då var jag så stark, så jag kunde bära opp en tunna råg på tredje våningen. Jag såg att han borrade i alla trösklarna i lagårn och undrade, vad det skulle tjäna till, och då fick jag reda på orsaken. Men sen rådde han då med att lägga på korna.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Kloka

I Stappalahult, Fryele socken, fanns det en kloker gubbe. På vårarna kom de från alla håll och reste till honom för att han skulle styra om, så att inte värgarna tog deras kreatur. Vi var hemma i Madsbråten en tid. Och då var det många, som hade lång resa, som tog in hos mor, och låg där över natten. När han dog, blev det Stina i Karshult sen. Det var väl nån ande så där, som de hade, som gick över från den ene till den andre.

Stina i Karshult brukade fara till fruntimren, när de fick barn. Det var en bonde, som hette Anders Johan, som for till henne en gång och skulle hämta henne. Ja, Anders va far

Klok gubbe
i Fryele.

Stina i
Karshult.
som "joragum-
ma."

till Emil i Grönaberg. Han var född uppe i Karshult, men så gifte han sig hit till Grönaberg och fick så gården, som hans son nu har. "Fåraskiten" kalla de Anders Johan, och det gjorde han ju skäl för namnet! Det va i allä fall så, att Anders Johana kvinna, Inga-Lisa, skulle få barn, och Anders Johan satte för hästarna och skulle åka och hämta henne. Men när han kom till Karshult, så sa hon:

"Åk hem med hästarna, och kom hit med oxarna, för jag reser inte efter hästar."

"Ja, men min hustru är så dålig", sa Anders Johan, "och det går säkert inte lyckligt, om inte kära mor följer med nu."

"Det är ingen fara atthon dör. Gör som jag säger,

annars blir det ingen resa av."

Och Anders Johan måste göra som hon sa och han red kanske hem för att det skulle gå fortare. När han kom med oxarna, satte hon sig upp och det bar iväg mot Grönaberg.

"Ja,", sa Stina, "det är inte så bråttom, för han kommer inte till så fort, Benjamin." Benjamin kallte hon honom bara, för att han va så liten. I verkligheten fick han ett annat namn.

Inga-Lisa fick många barn sen, och hon talte själv om den här historien för mig. Det hände, innan Finshult va tekommen.

En gång va jag och passa på ett läsemöte hos Anders Johan, Och då var det en August från Karshult där, så han tala möet om Stina, och han sa:

"Det ä ingen enda i hela Hjelmseryd, som inte kan trolle nået."

Landskap: Småland Upptecknat av: Alf. Branden
Härad: Alf. Adress: St. Larson
Socken: Stättby Berättat av: Anna Sara Jönsson
Uppteckningsår: 1852 i Stättby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Did

Uppteckningen rör "Fnurre", soldaten som ville se kungen.

I Sköveläkra bodde det en gammal soldat, som sprang till Stockholm för att se kungen. "Fnurre" kallte de honom, men det var ju örnamn. Han hette visst Anders eller. Han hade tjänat kungen länge, men aldrig sett honom, och då ville han äntligen se honom, och så gav han sig till att springa. Så kom han till "Ödestuge/socken". Det kallades så därför att det var en svår sjukdom som hade rasat där, och de räknade, att det var bara några få hushåll kvar. Han kom fram till en herragård, där folket höll på och arbeta, och frågade om vägen. Men då tog de och stoppade ner honom i en sillatunna och spikade igen. Och Fnurre var ju ledsen förstås, men som lyckan var så kom tjuren och

slickade på tunnan och Fnurre lyckades få tag i rumpan på tjuren. Och tjuren till att springa. Men så gick tunnan sönder.

"Och jag gick, och jag sprang, och jag sprang och jag gick", det sa han flera gånger, talte far om, "tills jag kom dit. Och de hade skällar, och bjällrer, och stjärner, och de ginge, och jag ska säga det va lite rart, så det var skada ni inte var med."

Far sa, att han talte om det vid Slätte kyrka en gång, när de satt därutanför.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

St: ie
St: k

Uppteckningen rör När den lame blev så rädd, så han sprang.

Förr stal de "bajga" /baggar/ så mycket. Så

var det några stycken som hade ta't sej före att släpa opp bajgarna i Slätte klockestapel och slakta dom där. Nu hände det sej, att det var en skomakare som satt i prästgården och pliggade skor. Men så tog skopliggarna slut, så han kunde inte fortsätta förrän han skaffat nya. Så var det en lam där i prästgården, som aldrig hade gått ett steg, och han sa:

"Jag vet var det finns lämpligt trä. Bär mej opp i klockstapeln, så skall jag visa er." Ja, det gjorde de, men som de skulle bära opp en i stapeln, hörde de en röst oppifrån: "Ä han feter?" Se han trodde, att kamraterna kom med en ny bagge. Men den lame blev så rädd, så han hoppade ner och sprang ända hem.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Käringen, som ännavände allt, vad hon sa.

Det var en käring, som man kallade Skomakare-Lena, som ännavände allt, när hon skulle prata. Jag var bekant med henne, så jag vet att hon talte allt bakvänt.

En gång hade timmerkarlarna skickat henne till att låna väggmée. Då sa hon:

"Ivarsbygge dava och Ohsa hammare, Eskil och Jan och alla våra timmerkära hälsade och ba, att de skulle få låna en rivare och rännare, som river i både tak och väggar. Jag tör inte nämna det loja kreaturet, méen. Gud välsigne maten och dem som äta."

En morron när barnen skulle till skolan, sa hon till sin man:

"Stig opp, Kalle. Solen är på stolen, och byxerna mitt på himlen. Det är gryn i kammaren, som går jäms efter knäna. Ta på grisen kravatt, koka välling och kräng på barnen och skicka ungarna i skolan."

En annan gång, när de skulle ta in hö, sa hon:

"Vi va sju lass karlar om ett lass hö, och rätt som regndropparna va inkomna, började hösuddarna smattra på taket."

En gång skulle hon gå hem med en spade till ett ställe. På vägen fick hon se får som hoppade in över gärsgårn i en annan hage, och grisen hade fastnat i ett hål i gärsgårn som han skulle krypa igenom. När hon kom in på stället,

hälsade hon på följande sätt:

"Guds fred. Fåren hoppade in på tack för sist. Där satt en liten vit och svart i gärsgårn och skrek. Tack för lånet satte jag i farsten, och väv har ni, och skomakare har ni, och vit och grön är den."

Vid ett tillfälle var hon ute och letade efter en kalv som sprungit bort för dem. Då mötte hon en som hette Ola, och sa till honom:

"Har du sett min stut-hjälmeta-gomorrön Ola-kalv. Han var viter som svarter, och framan som bak, och öron som vanta, och tumma som horn, och satte gärdet i vädret och sprang utåt rumpan."

Jälmeta betyder brokig, och så var det en liten kalv, så
hon ville tala om, att hornen inte var större än tummavantar.

Lena bodde i Strömhult och var rätt gammal, när hon gifte sig
sig med Kalle.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

B: a

Uppteckningen rör Guldvagnen i Rymmen.

Guldvagnen i

I södra Rymmen nere vid Tagel ska det finnas en guldvagn. De ha settiden blänka nere på bottnen. En gång försökte de få opp den. De hade frågat en klok, hur de skulle bära sej åt, och han hade sagt, att de skulle ta ett par tvillingstutar som var helt vita, och med dem skulle de kunna köra opp vagnen. Men ingen fick säga ett enda ord, och när vagnen stod på stranden, skulle de spänna ifrån oxarna och släppa ut edema i sjön. Ja, allt gick bra ända tills vagnen stod på stranden, då var det någon som utropade:

Rymmen.

"Men det var ju bra, nu ha vi både vagnen och oxarna."
Men det skulle han inte ha sagt, för i detsamma bar det av ut i sjön både med vagn och oxar.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Vad träden sa, när de kunde tala.

Förr i världen kunde träden tala, menade
man, men jag kommer inte ihåg vad de sa alla, för det är
så Herrans många år sen en talade om det. Men jag minns i
alla fall att birken sa:

"Hugg inte me

hugg syster min!"

Och alen sa:

"Hugg inte me,

för då bloar jag."

Enen sa:

"Hugg inte me,

för jag sticker de."

Skriv endast på denna sida!

3076

Asken sa: "Hugg inte me,
för jag står fast."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Eken sa: "I stormen stadgas ekens rot."

Vad feren sa, kommer jag inte ihåg, men det var
något om, att hennes rötter flätar se.

Djuren kunde inte tala. Om dem heter det, att
de bara suckar.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

26: j

Uppteckningen rör Kanonen, som kunde tala.

Kanonen som

På ett ställe - jag minns inte riktigt var

kunde tala.

det var - hade de en kanon, som kunde tala. Jag undrar om det

inte var åt Kalmar-hållet. Han sa:

"För'ti mil ä min klång

å tju'e mil ä min gång

å får ja' äta me mätter,

så går ja' bätter."

Då laddade de honom för stärkt, så då sprack

han.

7:6

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Följande visor äro avskrivna efter avskrifter, som funnos bland avlidna Amanda Petterssons kvarlåtenskap. De voro daterade 1896.

Anton och Cecilia.

I bergen uppå Vestmanland der bor en flicka skön,
Att hennes like finnes ej bland dess ädla kön.
Hon älskad var af alla, men först vi nämna den,
Som hon så ömt har älskat från späda barndomen.

De båda unga namnen vi mycket känna till,
Och dem för allmänheten vi här uppskrifva vill.
Den sköna het Cecilia och Anton var hans namn;
Uppfostrades tillsammans der invid Neptuns strand.

Så klar som middagssolen på himmelen den blå,
Så oskuldsfull som svanen der ned i böljan blå,
Så varm var hennes kärlek, som hon till Anton bar,
Fast mången tapperarekrigare Cecilia tillbad.

När veckan hunnit ända, hon sig åt lunden går,
Att der sin Anton möta, som vanligt 'är från år.
Förnyade sitt löfte och se'n hon vände om,
Att räkna alla dagar tills Söndag åter kom.

När nitton ljufva somrar sig lagdt i Edens haf,
Då åter kom Cecilia, åt lunden sig begaf.
Då sägs en an' på stranden med längtande begär,
Att få med svärdet hämnas på den hon trogen är.

Med mod uti sitt sinne han träder jungfrungs spår,
Tills dess hans mörka blickar den unge Anton når,
Som helt förnöjd sig kastar emot sin hjertans kär,
Som ungdom plägar göra då den förälskad är.

Här språkades om kärlek, här sågs naturen le,
Och om de sälla ^{a)} dagar, som voro kommande.
Men framför deras ögon sågs lyckans timma slå,
Och inom några veckor de bröllop skulle få.

Dagar följde timmar och timmar hvar minut,
Och på de tysta samtal nu måste taga slut,
Ty många solens strålar sågs vänligt mot dem le,
Till varning för de unga och till aflägsnande.

Till sist sin älskarinna han uti famnen slöt,
Och många minneskyssar på hennes kinder ljöt.
Nu skall jag om dig drömma, tills dess vi ses igen;
Dröj inte allt förlänge, du oförglömd vän.

Men bortom branta klippan låg falska räfven gömd
Och utaf flickans minnen har all sin heder glömd.
Med en pistol i handen han Anton kulan gaf
Och honom nederlade i en förtidig graf.

Den sorg hon måste bära kan ej beskrifvas här,
Och det måⁿ hvar man veta, som en gång varit kär.
Helt sagta han framhviskade med döden nära sig:
Cecilia, Cecilia, nu skiljes jag från dig.

Nu sörjer hon och gråter, hon suckar och hon ber;
Med sina våta ögon hon ner åt lunden ser.
Hon längtansfull hörs ropa, men intet svar hon får,
Ty Anton är ju borta och hennes suck ej när.

Hon liflös faller neder uti hans lugna sköt
Och vid hans kalla sida hon sof en sömn så söt
Till dess den unge mördaren ur skogen träder fram,
Som hotande och vredgad upprepar Antons namn.

Hon i sin faders armar nu genast kastar sig.
O fader, dyre fader! skänk någon tröst åt mig;
Hvart skall jag nu mig vända, hvar skall jag finna ro. -
Invid min Antons sida i grafvens stilla bo.

I vanvett flickan stiger ned till sitt öde rum.

Den dagen var förliden och aftonen var skum.

Hon några rader skrifver och lemnar efter sig:

Farväl med eder alla, men sörjen icke mig!

Farväl älskvärda fader, jag tecknar med min hand.

Jag vill min Anton finna uti ett annat land.

Hvi skall han på mig blicka när först jag honom ser;

Men jag skall nu dit fara der ingen sorg är mer.

Hur skall jag kunna vandra uppå en ensam stig,
Ty det fins ingen menniska, som mera gläder mig!
Han som med myrtenkransen mig skulle kläda brud,
Han fick sig sjelv ikläda den hvita svepningsskrud.

Förlåt din arma dotter, som så olycklig var,
Som så sitt lif förspilde i sina unga dar.
Men verldens hårda pröfningar mitt hjerta krossat har;
Gud straffe hvarje menniska som härtill orsak var.

För mig har glädjens dagar så hastigt flytt sin kos,
Och snarligt ligga vissnade, som en afbruten ros.
Jag skall min brudsäng bädda, den ingen finna kan,
Förrän vid lifvets ända i fridens sälla land.

Hon flyr i dödens sköte för den hon trogen var;
Den hon så många gånger i lifvet älskat har.
Man henne ständigt söker, men ingen finner på. -
Kanhända att hon hvilar under böljorna de blå.

Fiskarflickan.

Hvar morgon jag ilar så glad ner till strand
Och skjuter min fiskarebåt ifrån strand.
Båten den gungar så lätt över sjön
Och stannar där nere i ryssjan vid ön.
Skynda då på,
I dag lär vi få
Fiskar i näten båd' stora och små.
Och längst ner i viken, der björken står hvit,
Skymtar bland tallen den sköna, o, dit!
O, dit mina tankar de ila ibland;
Om söndag då styr jag min båt till den strand,
Der aspar och lind

Susar för vind.

Flickan der bor, i vår blir hon min.

Och vassen han står der så grön invid strand,

Och fåglarne sjunga så härligt på land,

Och hyddan hon skymtar, bland bergen hon står.

Skynda dit bort, der hvila du får.

Ljuvligt det är

gunga så här.

Vaggande båten till den man har kär.

Och flickan hon går så glad ner till strand,

Tänker så ljuft på den kommande stund,

Då hon får trycka sin make i famn,

Drömma om kärlek och hviska hans namn.

O, gosse, Du är

Mig trogen och kär

En gång i världen och sen aldrig mer.

Ljungby horn.

Och riddaren red genom grönskande lund

För att kärestans boning uppnå.

Då varnade han uti skymningens stund

Sjelfva skogsnyfven framför sig stå.

Der stod hon den stolta i höghet och prakt

Med det glänsande, lockiga hår,

Och ögon, som lyste av kärlekens makt,
och en mun, som förförande log.

Var hälsad du tappre, hon läspade ömt
Och guldhornet hon riddaren bjöd,
Drick kärleken till och när hornet du tömt
Sitt då af och tråd dansen med mig!
Jag bjuder dig kärlek och glödande vin
Och det åldriga skummande mjöd.
Jag bjuder dig guld i förgyllande eskrin,
Sitt då av och tråd dansen med mig!

Men riddaren sporrar sin gångare god
Och flyr bort med det gyllene horn.
Till Ljungby det bär öfver hedem med mod,
Men af ljungeldar spärras hans väg.
Då rider han in på det nyplöjda fält,
På hvars fåror han korstecknet gör.
Men trollen på heden de skrika så gällt:
Gif oss åter vårt röfvade horn!

Så kom han till Ljungby, sin kärestas slott,
och föll ned vid sin älskade brud.
Berättar sin färd, huru hornet han fått,
Och bedyrar sin trohet och dör.

Im.
Måbo hd
Häthög Sn

- 60 -

3076

Uppf. Olle Levander
Martin Larsson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Rec. Anna Sara Jonsson f. 1857

Skärgårdsflickan.

En skärgårdsflicka ännu jag minnes;

Den sköna lågan i skärgår'n finnes.

Der nästan ensam bland stormens hot,

Der binder fiskaren sin strömmingsnot.

En kulan afton till sjös jag styrde,

Der stormen rasade och vattnet yrde.

Jag såg ej annat än hafvets våg,

Och ned i djupet min graf jag såg.

Oändligt syntes en båt i fjärran,
Men hvem den sände det vete Herran.
Snart kom en flicka likt en hvirvelvind
Uti min båt som en uppskrämd hind.

Hon båten styrde, till landet förde.
En kyss mig brände, den kinden rörde.
Jag ock af flickan några droppar fick,
Och vid dess sida till dess hem jag gick.

3076

Jag se'n mig vände till flickans moder
Och fråga: säg, får jag bli dess broder?
Hon mig har räddat ur hafvets nöd;
Säg, får jag blifva hennes skydd och stöd?

Tag henne, yngling! så svaret klingar.
På gamla dagar mig lycken bringar.
Att se min dotter från verldens larm
Få hvila tryggt vid sin broders barm.

3076

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

För mig hon står med utslagna håren
Liksom en blomma i ljufva våren.
För mig hon står i sin oskuldsskrud,
Och skärgårdsflickan skall bli min brud.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Fru Toras Lärdoms Wisa.

- V.1 En vacker hustru hette Tora
tog sin dotter uti skola,
sade: "Hör och lär av mig,
en gång när du bliver kvinna,
skall du detta väl besinna
så att det kan gagna dig!
- v.2 Det var i går på kyrkovägen
kom vår granne glad och trägen
Frågade mig trohjärtelig
efter dina år och ålder
Inte vet jag vad det vållar
Tror dock att han älskar dig.
Skriv endast på denna sida!